

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна**

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Харківський
Національний Університет
імені В.Н. Каразіна

**ЮРИДИЧНИЙ
ФАКУЛЬТЕТ**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Всеукраїнська науково-практична конференція

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Харків-2023

*Рекомендовано до друку Вченою радою юридичного факультету
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
протокол № 8 від 2.03.2023 року*

Актуальні проблеми міжнародного права: Всеукраїнська науково-практична конференція (Харків, 10 березня 2023 року): збірник матеріалів / за ред. Т. Л. Сироїд, О. А. Гавриленка, В. М. Шамраєвої. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. 246 с.

До збірника увійшли матеріали наукових доповідей та повідомлень науковців, науково-педагогічних працівників, співробітників правоохоронних, правозахисних і судових органів, молодих вчених, здобувачів вищої освіти, присвячені актуальним проблемам міжнародного права, серед яких виокремлюються вісім основних напрямів: 1. Демократія, верховенство права на захисті миру та безпеки; 2. Міжнародні відносини: реалії сьогодення; 3. Міжнародне гуманітарне право: виклики сьогодення; 4. Сучасні збройні конфлікти: причини умови, способи їх вирішення, забезпечення прав людини; 5. Відповідальність у сучасному міжнародному праві; юрисдикційні питання; 6. Протидія міжнародній злочинності; 7. Права людини крізь призму сучасних викликів і загроз; гендерна рівність – на шляху до сталого розвитку; 8. Гуманітарні кризи сучасності, надання допомоги та співпраця щодо ліквідації наслідків.

Редакційна колегія: Т.Л. Сироїд, д.ю.н., проф. (головний редактор); О.А. Гавриленко, д.ю.н., проф. (заступник головного редактора); Шамраєва В.М., д.п.н., доц.

Адреса редакційної колегії: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, юридичний факультет, майдан Свободи, 6, м. Харків, 61022.

Редколегія може не поділяти погляди, викладені у збірнику. Матеріали публікуються в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за їхній зміст.

Список використаних джерел:

1. Вишняков О. К. Наднаціональне право як феномен. *Наукові праці НУ ОЮА*: зб. наук. праць. Одеса: Юрид. л-ра, 2014. Т. 14. С.122.
2. Шумилов В. М. Глобализация мировой экономики и глобальная правовая система. *Внешнеэкономический бюллетень*. 2002. №8. С.73.
3. Zumbansen P. Transnational Legal Pluralism. *Transnational Legal Theory*. 2010. Volume 1. Issue 2. P. 144.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Войціховський Андрій Васильович

кандидат юридичних наук, доцент

професор кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4
Харківського національного університету внутрішніх справ

Наближення стандартів професійної підготовки та службової діяльності правоохоронних органів до загальновизнаних у міжнародних відносинах норм і стандартів прав людини є одним із основних напрямів діяльності правоохоронних органів.

Водночас у внутрішньодержавному і міжнародному праві не існує однозначного розуміння сутності, змісту і форми існування міжнародно-правових стандартів правоохоронної діяльності. Тому, розкриваючи цю проблематику, насамперед, потрібно сформулювати дефініцію поняття «міжнародно-правові стандарти правоохоронної діяльності».

Отже, під «міжнародно-правовими стандартами правоохоронної діяльності» слід розуміти уніфіковані для правоохоронної діяльності принципи та правила поведінки посадових і службових осіб цих органів публічної влади, що містяться в міжнародно-правових актах та рішеннях міжнародних правозахисних інституцій, одноманітне застосування яких визнається необхідним на міждержавному і внутрішньодержавному рівнях з метою вирішення завдань правоохоронної діяльності.

Переважну більшість визнаних у міжнародних відносинах стандартів правоохоронної діяльності розроблено під егідою Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи, Організації з безпеки і співробітництва в Європі та закріплено у багатосторонніх міжнародних конвенціях, резолюціях, рекомендаціях тощо.

До найбільш знаних прикладів зазначених міжнародно-правових актів, що містять стандарти правоохоронної діяльності відносяться: Європейська конвенція про нагляд за умовно засудженими або умовно звільненими правопорушниками 1964 р.; Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 р.; Рекомендація Rec (2000) 19 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя 2000 р.; Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р.; Конвенція про кіберзлочинність 2001 р.; Конвенція ООН проти корупції 2003 р.; Резолюція 34/169 Генеральної Асамблеї ООН «Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку» 1979 р.; Резолюція № 690 (1979) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Декларація про поліцію» 1979 р.; Резолюція восьмого Конгресу ООН щодо запобігання злочинності та поведінки з правопорушниками «Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку» 1990 р.; Рекомендація Rec (2001) 10 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про європейський кодекс поліцейської етики» 2001 р.; Рамкове рішення (2002/584/ЮВС) Європейської ради ЄС про європейський ордер на арешт та процедури передачі правопорушників між державами-членами 2002 р.; Рекомендація Rec (2005) Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про «особливі методи розслідування» тяжких злочинів у тому числі терористичних актів» 2005 р.;

Рекомендація Рес (2006) 2 Комітету міністрів Ради Європи щодо Європейських пенітенціарних правил 2006 р.; Керівництво Організації з безпеки і співробітництва в Європі з демократичних основ поліцейської діяльності 2008 р.; Рішення № 2009/371/ПВД Ради ЄС про створення Європейського поліцейського відомства (Європол) 2009 р., Рішення 1049 Постійної ради Організації з безпеки і співробітництва в Європі «Діяльність, пов'язана з поліцейськими функціями» 2012 р. тощо.

У грудні 1998 р. правозахисною міжнародною неурядовою організацією «Amnesty International» разом з поліцейськими і експертами з різних країн були розроблені «Десять основних правозахисних стандартів поведінки для правоохоронних органів» (POL 30/04/98). Документ призначений для підвищення обізнаності урядовців, депутатів парламентів, журналістів і неурядових організацій про основні правила і принципи, які слід закладати в будь-якому поліцейському освітньому процесі та поліцейській практиці.

Перший стандарт – кожна людина має право на рівний захист закону, без дискримінації за будь-якими ознаками, особливо від насильства та її загроз. Особливу увагу слід приділяти вразливим категоріям населення – дітям, людям похилого віку, жінкам, біженцям, переселенцям та представникам меншин.

Другий стандарт – націлює на прояв співчуття та поваги до всіх жертв злочинів, на охорону їх безпеки та приватного життя.

Третій стандарт – незастосування сили, за виключенням тих випадків, коли вони суворо необхідні та у мінімально необхідному обсязі.

Четвертий стандарт – націлений на уникнення застосування сили проти незаконних, але мирних зібрань. Розганяючи подібні зібрання із застосуванням насильства, силу слід застосовувати у мінімальному обсязі.

П'ятий стандарт проголошує, що саму ж смертоносну силу потрібно застосовувати лише там, де це абсолютно неминуче, щоб врятувати своє життя або життя інших людей.

Шостий стандарт – стосується арешту, який повинен здійснюватися на достатніх підставах та у відповідності із законними процедурами арешту.

Сьомий стандарт - усі затримані незабаром після арешту повинні отримати можливість зв'язатися із родичами та юристом, а також отримати необхідну медичну допомогу.

Восьмий стандарт – розкривається у контексті гуманного поводження з усіма затриманими. Ні в якому разі не вчиняйте, не підбурюйте до скоєння і не потурайте катуванням чи жорстокості. Накази до вчинення таких актів не підлягають виконанню.

Дев'ятий стандарт - не робіть, не наказуйте і не приховуйте позасудові страти або «зникнення». Накази до вчинення таких дій не підлягають виконанню.

Десятий стандарт - про всі порушення цих основних стандартів необхідно повідомляти керівництво та органи прокуратури. Необхідно робити все для того, щоб забезпечити розслідування подібних порушень [1, с. 42].

Значну цікавість представляє відповідність правоохоронної діяльності принципам та нормам, визначеними європейським співтовариством, що закріплені в його регіональних міжнародно-правових актах і, які включають всі природні та невід'ємні права людини, а також механізм їх гарантій, захисту та забезпечення на практиці.

Європейські стандарти правоохоронної діяльності базуються на конвенціях, рекомендаціях, рішеннях та інших міжнародно-правових актах таких впливових регіональних міжнародних міждержавних організацій як Рада Європи і Організація з безпеки і співробітництва в Європі. Однак, найбільш шанованим із цих міжнародних документів є Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, прийнята Радою Європою 4 листопада 1950 р. [2]. Права та свободи людини, що містяться у цій Конвенції, – це мінімальні стандарти дотримання прав людини, які повинні бути в основі діяльності правоохоронних органів держав-учасниць. Держави-члени Ради Європи повинні застосовувати ці стандарти у своєму законодавстві та правозастосовчій практиці, у тому числі правоохоронній сфері.

Не менш важливу роль в якості міжнародно-правових стандартів правоохоронної (поліцейської) діяльності відіграють міжнародно-правові акти, прийняті в межах Організації з безпеки і співробітництва в Європі. Так, *Керівництво Організації з безпеки і співробітництва в Європі з демократичних основ поліцейської діяльності 2008 р.* визначає сучасні підходи до розуміння поліцейської діяльності, зокрема вказується:

1) Поліція є найбільш видимим проявом державної влади, яка здійснює найбільш очевидні, невідкладні й такі, що потребують втручання, завдання для забезпечення благополуччя окремих громадян і цілих спільнот.

2) Розуміння «поліцейської діяльності як суспільної служби» визначається в наступний спосіб: «Основними обов'язками поліції виступають підтримання суспільного спокою і правопорядку; захист основних прав і свобод людини, особливо – життя, запобігання і розкриття злочинів; зниження рівня страху, а також надання допомоги і послуг громадськості».

3) Демократична поліція розробляє і здійснює свою діяльність згідно з потребами громадськості і держави, а також приділяє особливу увагу наданню негайної допомоги членам суспільства, які її потребують.

Серед окреслених пріоритетів Стратегічної концепції Організації з безпеки і співробітництва в Європі, що міститься в *Рішенні 1049 Постійної ради Організації з безпеки і співробітництва в Європі «Діяльність, пов'язана з поліцейськими функціями» 2012 р.* є «необхідність підвищення професіоналізму і потенціалу правоохоронних органів, вдосконалення систем кримінального правосуддя держав-учасників, консолідації і зміцнення демократії, верховенства права, прав людини і основних свобод у всьому регіоні ОБСЄ».

У підсумку слід зауважити, що правоохоронні органи в документах згаданих міжнародних міжурядових організацій, передусім, розуміються з урахуванням динамічних змін, які відбуваються в глобалізованому світі й пов'язані з новими проявами злочинності, а також розуміння місця і ролі правоохоронних органів в системі органів сучасної держави, діяльність яких пов'язана із захистом прав і свобод людини. Професійна і компетентна діяльність правоохоронних органів, що відповідає міжнародним стандартам у сфері прав людини є надзвичайно важливим елементом будь-якого демократичного суспільства [3, с. 229-232].

Список використаних джерел:

1. Вітик Ю. Міжнародно-правові стандарти поліцейської діяльності у сфері забезпечення дотримання прав і свобод людини. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2020. № 7 (35), vol. 3. С. 39-45.

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : міжнародний документ Ради Європи від 04.11.1950. *База даних «Законодавство України» Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 19.02.2023).

3. Права людини у міжнародному праві: підручник / за заг. ред. канд. юрид. наук, доцента А. В. Войціховського; [Бакумов О. С., Варунц Л. Д., Войціховський А. В., Гудзь Т. І. та ін.]; передм. А. В. Войціховський. Харків : ООО «Планета-Принт», 2021. 404 с.

РЕПУТАЦІЙНА СКЛАДОВА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Грабинський Михайло Ігорович

кандидат юридичних наук

асистент кафедри міжнародного права

Львівського національного університету імені Івана Франка

Міжнародно-правова відповідальність становить комплекс відносин у міжнародному праві, який виникає у зв'язку з порушеннями міжнародних норм будь-якими суб'єктами

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИЙ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ

Брацук Іван Зіновійович

ДО ПИТАННЯ КОНЦЕПЦІЇ «ПРАВОВОГО ПЛЮРАЛІЗМУ» В ПРАВІ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

53

Варуц Лариса Дмитрівна

ТИМЧАСОВИЙ ЗАХИСТ ЯК ФОРМА МІЖНАРОДНОГО ЗАХИСТУ ДЛЯ
ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

55

Васильєв Сергій Володимирович

СПІВВІДНОШЕННЯ НАДНАЦІОНАЛЬНОГО ТА ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОГО
ПРАВА

57

Войціховський Андрій Васильович

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

59

Грабинський Михайло Ігорович

РЕПУТАЦІЙНА СКЛАДОВА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У МІЖНАРОДНОМУ
ПРАВІ

61

Гудзь Тетяна Іванівна, Шевченко Вікторія Олександрівна

ТЕРОРИЗМ ЯК ПОРУШЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ

65

Гузенко Олена Павлівна

РОЛЬОВИЙ АСПЕКТ КРИТЕРІЇВ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ В
УПРАВЛІНСЬКОМУ ЦИКЛІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

67

Зубарева Антоніна Євгенівна

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ПРАВА ДИТИНИ В УКРАЇНІ

69

Кадала Віталій Віталійович

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЯК БАЗОВИЙ
СЕГМЕНТ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКОГО РІШЕННЯ

73

Маланчук Тетяна Василівна, Черненко Валерія Олександрівна

ПРАВОВИЙ СТАТУС БЕЗВІСТИ ЗНИКЛОЇ ОСОБИ: МІЖНАРОДНІ
СТАНДАРТИ І ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

75

Ніколаєва Майя Іванівна, Кадук Наталя Іванівна

ВІДНОСИНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ З НАТО В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

78

Невара Лілія Михайлівна

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

80

Пашенко Євген Миколайович

ПИТАННЯ ПОНЯТТЯ ПРИНЦИПІВ ТА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В
МІНІСТЕРСТВІ ОБОРОНИ УКРАЇНИ ТА ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

84

Павко Яна Анатоліївна

МІЖНАРОДНЕ ЗНАЧЕННЯ КОНФЕРЕНЦІЇ В ЛУГАНО ДЛЯ
ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ДОВКІЛЛЯ ТА ПОДОЛАННЯ
НАСЛІДКІВ ЗМІНИ КЛІМАТУ В УКРАЇНІ

86

Передерій Олександр Сергійович

АКТИ «М'ЯКОГО ПРАВА» У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН УКРАЇНИ І ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

88

Радченко Олександр Іванович

ЩОДО СПІВВІДНОШЕННЯ ПРИНЦИПУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ
ДЕРЖАВ З ПРИНЦИПОМ САМОВИЗНАЧЕННЯ НАРОДІВ І НАЦІЙ

90

Реньов Євген Владиславович

РАДА БЕЗПЕКИ ООН: ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ

93

Савченко Віктор Олександрович

ПРОБЛЕМАТИКА ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ДУМКИ

95

Наукове видання

**Актуальні проблеми міжнародного права:
Всеукраїнська науково-практична конференція
(Харків, 10 березня 2023 року):
збірник матеріалів**
за ред. Т. Л. Сироїд, О. А. Гавриленка, В. М. Шамраєвої

Комп'ютерне верстання: В. М. Шамраєва

Видавець і виготовлювач
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.